

**ONUR, SAYGI VE SEÇİM:
ADVANCE CARE PLANNING
FOR END OF LIFE FOR
PEOPLE WITH MENTAL
ILLNESS (AKIL HASTALARI
İÇİN YAŞAM SONU
İÇİN ÖNCEDEDEN BAKIM
PLANLAMASI)**

BİR TANITIM KILAVUZU

NSW MINISTRY OF HEALTH

73 Miller Street

NORTH SYDNEY NSW 2060

Tel: (02) 9391 9000

Faks: (02) 9391 9101

TTY: (02) 9391 9900

www.health.nsw.gov.au

© NSW Ministry of Health 2015

SHPN (OCHO) 150610

ISBN 978-1-76000-347-0

SORUMLULUK REDDİ: Yazılması sırasında bu belgede içeren bilgilerin doğruluk ve kesinliğinin sağlanması için tüm dikkat gösterilmişse de, bu rapordaki içeriğin bir kısmına ilişkin ek veya güncellenmiş bilgiler yayından önce ortaya çıkmış olabilir.

Bu belgenin kopyaları **www.health.nsw.gov.au** adresindeki NSW Sağlık internet sitesinde indirilebilir.

Kasım 2015

İÇİNDEKİLER

ÖNCEDEN BAKIM PLANI HAKKINDA ANAHTAR MESAJLAR	3
BU KILAVUZDA KULLANILAN TERİMLER.....	4
1. BÖLÜM 1: KILAVUZ KİMİN İÇİNDİR VE NELERİ KAPSAR?	5
2. BÖLÜM 2: NELER KAPSANMAMIŞTIR?	6
3. BÖLÜM 3: ÖNCEDEN BAKIM PLANLAMASI NEDİR?	7
4. BÖLÜM 4: ÖNCEDEN BAKIM PLANLAMASI GÖRÜŞMESİNDEN NELER BEKLENEBİLİR.....	7
5. BÖLÜM 5: AYIP – AKIL HASTALIKLARINA İLİŞKİN YANLIŞ FİKİRLER VE ÖNCEDEN BAKIM PLANLAMASI	9
6. BÖLÜM 6: AKIL HASTALARI İÇİN ÖNCEDEN BAKIM PLANLAMASI HAKKINDA ANAHTAR MESAJLAR.....	10
7. DAHA FAZLA BİLGİ.....	11

Onur, Saygı ve Seçim: Akıl Hastaları için Yaşam Sonu Önceden Bakım Planlaması, akıl hastaları için bu tanıtım kılavuzu ve sağlık profesyonelleri için kapsamlı bir kılavuzdan oluşan, iki bölümlü bir kaynaktır. Kapsamlı kılavuza şu siteden erişilebilir: <http://www.health.nsw.gov.au/patients/acp/Publications/comprehensive-guide.pdf>

Baş Psikiyatrist Dr. Murray Wright'ın mesajı

Gelecekteki yaşam sonu bakımı için Önceden Bakım Planlaması herkes için önemlidir. Gelecekteki sağlık bakımı, özellikle de yaşamın sonuna yaklaşırkenki bedensel sağlık bakımı ihtiyaçlarımız hakkında düşünme, tartışma, planlama ve belgelemeye ilişkindir.

NSW Sağlık'ın *Advance Planning for Quality Care at End of Life: Action Plan 2013-2018* (<http://www.health.nsw.gov.au/patients/acp/Pages/acp-plan-2013-2018.aspx>) belgesi Önceden Bakım Planlaması'nı normalleştirmek ve tüm sağlık bakımı sektöründeki herkes için yaşam sonu bakımını iyileştirmek üzere atılacak adımları düzenler. Plan, onu sağlık bakımı planlamasının merkezine oturtan işbirliği, açıklık, saygı ve yetkilendirme üzerine kurulmuştur.

Plan, akıl hastalarının Önceden Bakım Planlaması'nda yer alabileceğini ve arzularına saygı gösterilmesi gerektiğini kabul eder.

Akil sağlığı konularının tüm toplumu etkilediğini kabul etmek ve akıl hastalığı deneyimini birçok farklı şekillerde yaşayan insanların çeşitliliğini tanımak önemlidir. Eskiden olduğu gibi akıl hastası olmak ayıp sayılmasa da, bu ayıbın kalıntıları ne yazık ki sürmektedir.

Akil hastalığına ilişkin ayıbın daha zararlı bir yanı da, akıl hastaları hakkındaki yanlış varsayımları beslemesidir ve bunlar kimi zaman Önceden Bakım Planlaması ve bunun akıl hastalığı deneyimi olan kişiler için ne anlama geldiği ile ilişkilidir.

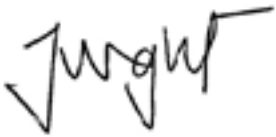
Bu ayıba karşı çıkmadaki çok önemli bir adım, bu yanlış varsayımları ele almak ve akıl hastalarını Önceden Bakım Planlaması'nı kullanabilmeleri için teşvik etmek ve desteklemektir.

Bu kaynağı geliştirmemizin nedenlerinden biri budur – kaynak, akıl hastalığı ve Önceden Bakım Planlaması denilince onurun, saygının ve seçimin önemini tanıır.

Kaynak, sağlık profesyonellerinin, özellikle de hastaları arasında akıl hastası olanların, Önceden Bakım Planlaması çevresinde öne çıkabilecek karmaşık ve çeşitli sorunlarda desteklenmesinde yardımcı olacaktır.

Kaynak ayrıca akıl hastalığı deneyimini yaşamış olanlar, aileleri ve bakıcıları için bilgilerle desteklenir.

Kaynak, bir sağlıklı olma planının yanı sıra, mümkün olan yerde kişisel iyileşmeyi ve yaşam sonuna yaklaşırkenki dönem dâhil, tüm yaşam boyunca akıl sağlığı deneyimini yaşamış olan kişinin özerkliğini desteklemek için önemli bir araçtır.

Dr Murray Wright, Baş Psikiyatrist

ÖNCE DEN BAKIM PLANI HAKKINDA ANAHTAR MESAJLAR

Anahtar mesaj 1 -

Akıl hastası olan kişiler Önceden Bakım Planlaması'na katılabilirler ve yaşam sonu hakkındaki arzuları saygı ile karşılanmalıdır.

Anahtar mesaj 2 -

En iyisi, Önceden Bakım Planlaması'na erkenden, kişi sağlıklı iken başlamaktır.

Anahtar mesaj 3 -

Önceden Bakım Planlaması'nın bir anahtar bölümü, kişi adına kararları kimin vereceğini kararlaştırmaktır.

Anahtar mesaj 4 -

Akıl hastası olan kişiler için yaşam sonu bakım planını iyileştirmek için birlikte çalışmak çok önemlidir.

BU KILAVUZDA KULLANILAN TERİMLER

Akıl hastaları/Akıl hastaları	Akıl hastalığı deneyimini yaşayan kişileri ifade eder. Bu kılavuz, bu terimlerin bu tür bireylerin veya kişilerin akıl sağlığı rahatsızlıkları ile tanımlanması gerektiğini ima etme niyetini taşımaz. Bu kılavuz, akıl hastası olan birçok kişinin, akıl hastalığı ile yaşayan kişilerin insan haklarını ve yurttaşlığını savunduğunu kabul eder ve 'akıl sağlığı tüketicisi' terimini yeğler.
Sağlık profesyoneli	Yardımcı sağlık profesyonelleri, genel pratisyen hekimler, hemşireler, uzmanlar ve sosyal görevliler dâhil bir bireye sağlık bakımı hizmetleri sağlayan herhangi bir sağlık profesyoneli.
Akıl sağlığı profesyoneli	Akıl hastası olan kişilere akıl sağlığı hizmetleri sağlamada deneyimi ve uzmanlığı olan herhangi bir sağlık profesyoneli. Bu, yardımcı sağlık profesyonellerini, akıl sağlığı hemşirelerini, psikiyatristleri, psikologları ve sosyal görevlileri içerir. Bu Kılavuz akıl sağlığı profesyonellerini, müşterilerine Önceden Bakım Planlaması yoluyla yardımcı olmalarını teşvik etse de, bu profesyonellerin uygun niteliklere sahip olmaları ve bu rolü üstlenmede beceri ve eğitim sahibi olmaları önemlidir.
Yeterlilik	Bir kişi şunların hepsini yapabiliyorsa, belirli bir kararı verme yeteneğine sahiptir: <ul style="list-style-type: none">■ Bu konudaki gerçekleri anlıyorsa■ Ana seçenekleri anlıyorsa■ Seçeneklerin sonuçlarını tartabiliyorsa■ Sonuçların kendisini nasıl etkileyeceğini anlıyorsa■ Kararlarını ilettebiliyorsa. Daha fazla bilgi için şu siteye bakın: http://www.justice.nsw.gov.au/diversityservices/Pages/divserv/ds_capacity_tool/ds_capa_whatIs.aspx

KILAVUZ KİMİN İÇİNDİR VE NELERİ KAPSAR?

Bu kılavuzu herkes kullanabilir ama kılavuz akıl hastaları üzerinde odaklanır.

Kılavuz, bakıcılar, aileler ve arkadaşlar, akıl sağlığı profesyonelleri, akıl sağlığı meslektaşları ve diğer sağlık profesyonelleri için yararlı olabilir.

Bu Kılavuz, insanların, yaşamın sonuna yaklaştıkça bedensel hastalıklar için almak istedikleri sağlık bakımı için nasıl plan yapabileceklerine ilişkindir. İnsanları ileriye düşünmeye ve sağlıkları iyi iken planlar yapmaya teşvik etmekle ilgilidir. Yaşamlarının sonuna yaklaştıklarında, özellikle bakımları hakkında karar verme yeteneklerine sahip değillerse, arzularının göz önüne alındığından emin olmalarına yardımcı olur

Bu Kılavuz, akıl hastaları için Önceden Bakım Planlaması'na giriştir ve şunları kapsar.

- **Önceden Bakım Planlaması nedir** ve **nereden daha fazla bilgi alınabilir**
- Bir Önceden Bakım Planlaması görüşmesinden **neler beklenebilir**
- Akıl hastaları için Önceden Bakım Planlaması'na ilişkin **anahtar mesajlar**

NELER KAPSANMAMIŞTIR?

Bu kılavuz şunlara ilişkin DEĞİLDİR:

■ Gelecekteki akıl sağlığı bakımı için planlama

Bir **Tüketici Sağlıklı Olma Planı**, akıl hastalığı bakımı içindir. Belirtilerin yönetilmesini, yeniden kötüleşmenin önlenmesini ve bir kriz için plan yapmayı içerir. Bu kılavuz, Tüketici Sağlıklı Olma Planı hakkında değildir, ancak, bir kişinin Sağlıklı Olma Planı ve yaşam sonu için Önceden Bakım Planı varsa, bu ikisi koordine edilir. Bu, yaşamın sonu yaklaştıkça kişinin bedensel ve akıl sağlığı ihtiyaçları için kapsamlı bakım planına sahip olmasını güvence altına almada yardımcı olur. Tüketici Sağlıklı Olma Planları hakkında daha fazla bilgi için kişinin tedavisini yürüten akıl sağlığı profesyonellerini görün.

■ Ötenazi veya yardımla ölmek

Önceden Bakım Planlaması ötenazi anlamına gelmez. *Ötenazi* (bazen *yardımlı intihar* veya *yardımla ölmek* de denir), acılarını durdurmak için bir kişinin isteği doğrultusunda o kişinin ölümüne neden olmak niyetiyle hareket etmektir.

■ Önceden bakım planlaması hakkında ayrıntılı bilgi

Bu, sadece bir giriş kılavuzudur. Daha ayrıntılı bilgi, sağlık profesyonelleri için yazılmış olan *Dignity, Respect and Choice- Advance Care Planning for end of life for people with mental illness: A Comprehensive Guide* adlı kaynaktır. Önceden Bakım Planlaması ve akıl hastaları için yaşam sonu kararlarına ilişkin ayrıntılı bilgiler ve öyküler içerir.

ÖNCE DEN BAKIM PLANLAMASI NEDİR?

Önceden Bakım Planlaması, gelecekteki yaşam sonu bakımını planlamak üzere bir kişiye yardımcı olan önemli bir süreçtir. Bu süreç, kişinin, kendi kararlarını vermemesi durumunda almak istediği sağlık bakımına ilişkin değerleri, inançları ve arzuları hakkında düşünmesini kapsar.

Önceden Bakım Planlaması'nın kişi hâlâ sağlıklı iken yaşamın erken döneminde yapılması en iyisidir.

Önceden Bakım Planlaması, toplumdaki herkes için önemlidir. Özellikle akıl hastaları için önemlidir çünkü akıl hastaları, genel nüfusla karşılaştırıldığında daha yüksek bedensel hastalık ve daha düşük yaşam beklentisi oranlarına sahiptir. Bazı akıl hastalıklarına sahip olan kimi insanlar, yaşam sonu sorunlarına ilişkin ayrıntılarını iletme yeteneklerini etkileyebilecek çeşitli bedensel, duygusal ve psikolojik sorunlar yaşayabilir.

Önceden Bakım Planlaması şunlardan birini veya daha fazlasını içerebilir:

- Bir kişi ile ailesi, bakıcıları ve/veya sağlık profesyonelleri arasındaki **konuşmalar**.
- **Önceden Bakım Planı**'nin kişi tarafından tek başına veya başka bir kişinin yardımıyla geliştirilmesi. Bir Önceden Bakım Planı, önceden bakım planlamasının belgelenmiş sonucudur. Önceden Bakım Planı da, Önceden Bakım Yönergesi gibi, sağlık ve tedavi seçeneklerini kayda geçirir. Bir Önceden Bakım Planı'nı geliştirmeye ilişkin daha fazla bilgi için şu internet sitesini ziyaret edin: <http://planningaheadtools.com.au/advance-care-planning/>
- Bir **Sürekli Vasi** atamak. Sürekli Vasi, bir kişi adına, o kişi karar verme yeteneğini yitirirse, tıbbi bakım ve dış bakımına ilişkin kararları yasal olarak verebilir. Bir kişi için, o kişinin yeteneği yoksa, kimin karar vermesi gerektiğini kararlaştırmak, Önceden Bakım Planlaması'nın önemli bir parçasıdır. Sürekli Vasi hakkında daha fazla bilgi için şu siteye bakın: <http://planningaheadtools.com.au/appoint-an-enduring-guardian/>
- **Önceden Bakım Yönergesi** hazırlayın. Önceden Bakım Yönergesi, ilerdeki bakım için kişinin arzularını ve seçeneklerini kayda geçirir. Bu, yaşamı tehdit eden bir hastalık veya yaralanma durumunda kişinin kabul edeceği veya reddedeceği tedavileri içerir. Bir Önceden Bakım Yönergesi, kişinin kendisi için karar verebilecek veya kararını iletilebilecek yeteneğe sahip olmaması durumunda kullanılır.

Önceden Bakım Yönergesi'nin yazılı olması ve kişi ile bir tanık tarafından imzalanması tavsiye edilir. Bu, Önceden Bakım Yönergesi'nin yasal olması için gerekmesede, iyi bir fikirdir.

Bir hekim, **Önceden Bakım Yönergesi'ni**, şu koşullarda geçerli ve yasal açıdan bağlayıcı olarak kabul etmelidir:

- Kişi, bu yönergeyi verdiğinde karar verebilecek yeteneğe sahip idiyse
- Kişi, bunu vermesi için herhangi başka birisi tarafından etkilenmemiş veya zorlanmamışsa
- Kişinin kabul edeceği veya reddedeceği tedavi hakkında açık ve belirli ayrıntıları içeriyorsa
- Yönerge güncel ise (kişi, bu yönergeyi vermesinden bu yana düşüncesini değiştirmemişse)
- Var olan durumu kapsıyorsa.

Önceden Bakım Yönergesi, ötenazi, yardımcı intihar veya yardımcı ölmek gibi yasa dışı etkinlikler için talimatlar içerebilir.

- Kişinin yakında ölmesi bekleniyorsa, bir doktor onun tıbbi bakım planının bir parçası olarak bir **Yaşama Döndürme Planı** yazabilir. Bir kişinin Önceden Bakım Planı veya Önceden Bakım Yönergesi, Yaşama Döndürme Planı'nda kaydedilmiş kararları bildirmelidir.

Bir karar verme yeteneği, Önceden Bakım Planlaması'ndaki önemli bir konudur. Bir kişinin bir şeyi yapma yeteneğine sahip olup olmadığı belirgin değilse, bir yetenek değerlendirmesi gerekebilir. Bu, kişinin yeteneğinin onu tedavi eden doktor veya bir akıl sağlığı profesyoneli tarafından gözden geçirilmesini içerir.

http://www.diversityservices.justice.nsw.gov.au/divserv/ds_capacity_tool.html sitesindeki *Capacity Toolkit*'te yeteneğin ne olduğuna ve nasıl değerlendirilebileceğine dair daha fazla bilgi vardır. Yeteneği hakkında verilen karardan memnun olmayan bir kişi, Vesayet Dairesi ile 1300 006 228 numaralı telefonu arayıp '2'ye basarak' veya www.ncat.nsw.gov.au/Pages/guardianship/guardianship.aspx internet adresinden ilişkiye geçebilir.

ÖNCE DEN BAKIM PLANLAMASI GÖRÜŞMESİNDEN NELER BEKLENEBİLİR

Önceden Bakım Planlaması görüşmeleri sağlık profesyonellerinin, yaşamını kısaltabilecek bir sağlık sorunu teşhisi konulmuş bir kişi ile konuşmasını kapsar. Bu görüşmeler kişiye, yaşamının sonuna yaklaşırken nelerin olmasını istediği ve bu konuda ne düşünüp hissettiği konusunda konuşma fırsatı tanır. Her ne kadar bu görüşmelere başlamak zor görülse de başlanması önemlidir.

Akıl hastası olanlar, akıl hastalıklarının kendilerini etkilemesi nedeniyle bu görüşmeleri kimi yönlerden zor bulabilir. Akıl sağlığı profesyonelleri bu görüşmelerde hastayı destekleyen kişi ile çalışmada çok önemli rol oynayabilir. Önceden Bakım Planlaması görüşmeleri ayrıca kişinin ailesini, bakıcısını ve arkadaşlarını, sadece kişinin onların da katılmasını istemesi durumunda kapsayabilir.

Sağlık profesyonelleri ve akıl sağlığı profesyonelleri şunları gerçekleştirmek için birlikte çalışabilir:

- Kişiye yaşamının sonu hakkındaki düşünceleri ve duygularını ele almada yardımcı olmak.
- Görüşmelerin kişinin bireysel ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak biçimde yapılmasını sağlamak. Örneğin, görüşmeleri kişinin kendisini "iyi" hissettiği ve görüşmelere katılabileceği zamanlarda planlamak.
- Kişinin manevi, sosyal, kültürel ihtiyaçlarının tanınmasını ve ele alınmasını sağlamak. Örneğin, kişinin veya ailesi ya da bakıcılarının ihtiyacı varsa bir tercüman ayarlamak ve kişinin tercih ettiği dilde yazılı bilgiler sağlamak.

Her Önceden Bakım Planlaması görüşmesi, yaşamının sonu ile karşı karşıya olan kişi için çok özeldir. Ancak, çoğu görüşmede kişi, ailesi ve bakıcıları (kişi katılmalarını isterse) şunları bekleyebilir:

- Sağlık ve akıl sağlığı profesyonellerinden **bilgi almak**
Bu görüşmeler, sağlık profesyonellerinin kişinin hastalığı ve yaşamının sonuna yaklaştıkça neleri bekleyebileceği konularında açık, dürüst ve gerçekçi bilgi vermesi için iyi bir fırsattır. Kişi bu zamanı gelecekteki tedaviler ve bakım seçenekleri ve mevcut destek hizmetleri hakkında soru sormak için kullanabilir. Akıl sağlığı profesyonelleri ayrıca kişi ile akıl hastalığı deneyiminin yaşam sonu bakımlarından ihtiyaç duyabileceği şeyleri nasıl etkileyebileceği konusunda konuşabilir. En iyi yaklaşıma ulaşmak için kişi ve sağlık profesyonelleri ile birlikte çalışabilirler.

- Düşüncelerini, duygularını ve fikir ve ihtiyaçlarını **dile getirmek**

Bu görüşmelerin en önemli bölümü, yaşamın sonuna yaklaşan kişi için neyin önemli olduğunu öğrenmektir. Kişi, duyguları hakkında açıkça konuşması ve kaygılarını tartışması için teşvik edilip desteklenmelidir. İstemediği takdirde hiç kimse bunu yapmaya zorlanmamalı ise de, çoğu kişi bunu yararlı bulur. Gelecekteki bakımda değerlerine ve ölüm ve ölmek hakkındaki kişisel inançlarına saygı gösterilebilmesi için bunları paylaşarak yaşamlarının bu aşamasını geçmede kendilerine yardımcı olması için nelere ihtiyaç duyduklarını başkalarına bildirebilirler. Kişi, sağlık profesyonellerinin bilmediği veya anlamadığı dinî inançlara ve kültürel değerlere sahipse, bu özellikle önemlidir. Kişinin, ailesinin ve/veya bakıcılarının yer almasını istemesi durumunda bu görüşmeler, onların ne hissettikleri ve kişiye yardımcı olmak için ne yapmak istedikleri hakkında konuşmaları için aileler ve bakıcılar açısından yararlıdır.

- Önceden Bakım Planı hazırlama doğrultusunda **çalışmak**

Bu görüşmeler, kişi için uygun olan ve yaşamlarının sonunda nitelikli bakım almalarını sağlayan bir Önceden Bakım Planı hazırlama ortak amacı doğrultusunda herkesi bir araya getirme yoludur. Görüşmeler yaşamın sonunun birçok farklı bölümünü ele alabilir. Örneğin, kendi kararlarını verme yeteneğini yitirse kişi adına kimin karar vermesi gerektiğini düşünmek gibi.

Bir Önceden Bakım Planı hazırlamak, özen, sabır ve zaman gerektirir. Çoğu kez Plan, kişinin koşullarında ve yaşam sonu hakkındaki görüşleri ve duygularında olan değişiklikleri yansıtmak için değişimden geçmeyi sürdürür. Bazen kişi, tartışmalardan sonra bir Plan yazmayı istemeyecektir. Bu, olabilir; birçok kişi sadece görüşme yapmayı yararlı bulabilir. Kişi bir Önceden Bakım Planı veya Önceden Bakım Yönergesi hazırlayabilir ama sonradan düşüncesini değiştirip bir plana sahip olmamaya da karar verebilir. Bu da, sorun değildir.

AYIP – AKIL HASTALIKLARINA İLİŞKİN YANLIŞ FİKİRLER VE ÖNCE DEN BAKIM PLANLAMASI

Ne yazık ki bazı kişiler, akıl hastalığı deneyimi nedeniyle toplum tarafından yaftalanmış ve ayırımı uğramıştır. Bu leke akıl hastalarının Önceden Bakım Planlaması'nda yer alıp alamayacaklarına ilişkin yanlış varsayımlar ve 'yanlış fikir' edinilmesine yol açabilir. Örneğin:

- Akıl hastası olan bir kişinin Önceden Bakım Planması'nı anlama yeteneği olmadığını **yanlış olarak** varsayabilirler..

Herkesin, yeteneği olduğu varsayımına hakkı vardır. Bu, akıl hastaları için de geçerlidir. Kişinin karar verme yeteneği konusunda endişe varsa, bu durumda o kararı verme yeteneği bir sağlık profesyoneli tarafından değerlendirilmelidir.

- Akıl hastası bir kişinin kendi kararlarını veremeyecek kadar rahatsız olduğunu, bu nedenle onun için başkalarının karar vermesinin daha iyi olabileceğini **yanlış olarak** varsayabilirler.

Akıl hastalığı deneyimini yaşamış olan bir kişinin kendi kararlarını verme hakkı vardır. Kişi ancak yetenekten açıkça yoksunsa, bir başkası onun yerini alan bir karar verici olabilir. Bu durumda bile, kişinin karar vermede yer alabilmesi desteklenmeli ve görüşleri göz önüne alınmalıdır.

- Kişinin kendi yaşamının sonunu düşünmesinin veya o konuda konuşmasının çok üzücü olabileceğini **yanlış olarak** varsayabilirler.

Birçok kişi yaşamın sonu hakkında konuşmayı zor bulabilir. Akıl hastalarına saygı göstermek, sağlıklarına ilişkin dürüst ve net bilgi edinme hakkına saygı göstermek ve ihtiyaç duyuyorsa yardım ve destek sunmak demektir.

AKIL HASTALARI İÇİN ÖNCEDEN BAKIM PLANLAMASI HAKKINDA ANAHTAR MESAJLAR

Anahtar mesaj 1: Akıl hastaları Önceden Bakım Planlaması'nda yer alabilir ve yaşam sonu arzularına saygı gösterilmelidir.

Herkesin yaşam sonu tedavilerine ve bakımlarına ilişkin arzuları nasıl saygı görüyorsa, akıl hastalarınıninkiler de aynı saygıyı gömelidir. Önceden Bakım Planlaması, akıl hastalığı deneyimi yaşamış olan kişileri, yaşam sonu tedavi ve bakımları için neyin önemli olduğu konusunda aileleri, bakıcıları, arkadaşları ve sağlık profesyonelleri ile konuşmaya teşvik eder. Yaşam sonu kararlarını verme zamanı geldiğinde sağlık profesyonelleri kişinin, Önceden Bakım Planlaması sürecinde öğrendikleri değerlerine, fikirlerine ve görüşlerine saygı göstermelidir. Hekimler kişinin düşünülmüş ve belgelenmiş arzularına göre bakım sağlamalıdır. Bunu yapmaları birçok durumda hukuksal bir zorunluluktur.

Karar verme yetenekleri olduğu sürece akıl hastaları, yaşamlarının sonunda ağır tedavileri reddedebilir. İstedikleri bir kişiyi de kendi adlarına karar vermesi için seçebilirler. Kararın verilmesi gerektiği zamanda karar verme yetenekleri yoksa arzuları yine de göz önüne alınabilir ve saygı görebilir. Arzularını bir Önceden Bakım Yönergesi'ne dâhil edebilir ve bir Sürekli Vasi seçip arzularını ona bildirebilirler.

Akıl hastaları, tüm sağlık hizmetleri kullanıcıları ile şunlar gibi aynı haklara sahiptir:

- Yetenek varsayımı hakkı. Bu, akıl hastaları dâhil herkesin, aksi belirlenmemişse, kendi yaşamları hakkında karar verme yeteneğine sahip olduğu varsayılabılır demektir.
- Akıl hastası olmayanlarla aynı düzeyde bedensel sağlık bakımı alma hakkı; buna, yaşamın sonunda hafifletici bakım ve yeterli ağrı giderimi dâhildir.
- Onurları göz önüne alınarak, yaşam sonu dâhil her zaman insancılık ve saygı ile tedavi görme hakkı.

Anahtar mesaj 2: En iyisi, Önceden Bakım Planlaması'na erken dönemde, kişi sağlıklı iken başlamaktır.

Akıl hastalığı, önemli kararlar verme yeteneğinde değişiklikler içerebilir. Sağlıklı iken erkenden plan yapmak akıl hastalarına şu konularda yardımcı olabilir:

- Kendileri için karar verecek kişiyi seçmek ve o kişilere arzularını bildirmek
- Gerekirse, karar vermek için destek kullanmak
- Sonraki sorunları önlemek. Örneğin, sağlık profesyonellerinin kişinin arzularını son dakikada anlamaya çalışmaları.
- Tıbbî tedaviyi kabul veya reddetmeyi, onları yaşamda tutmak için gerekiyorsa bile, önceden kararlaştırmak.

Anahtar mesaj 3: Önceden Bakım Planlaması'nın bir anahtar parçası da kişi adına kimin karar verebileceğine karar vermektir.

Tüm sağlık hizmetleri tüketicileri için başarılı bir Önceden Bakım Planlaması'nın önemli bir parçası, gelecekte yeteneklerini yitirdiklerinde onların adına karar verebilecek kişiyi belirlemektir. Bu kişiye, vekil karar verici denir. Bir vekil karar vericiye sahip olmak, yetenekleri farklı zamanlarda değişebilen akıl hastaları için özellikle önemlidir.

Önceden Bakım Planlaması görüşmeleri, kişinin, tıbbî kararlar için vekil karar vericisinin kim olacağına dair konuşma fırsatı sağlar. Bu aynı zamanda kişinin, yeteneklerini yitirdiğinde onun adına tıbbî ve diğer konularda karar vermesi için bir Sürekli Vasi atamayı isteyip istemediğini konuşma ve ona bunun anlamı ve nasıl yapılabileceği konusunda bilgi verme zamanıdır.

Anahtar mesaj 4: Akıl hastaları için yaşam sonu bakımını iyileştirmek üzere birlikte çalışmak çok önemlidir

Yaşam sonu ve bakım hakkında iyi kararlar verilebilmesi akıl hastası olan kişi ile ailesi, bakıcısı ve hafifletici bakım ekibi gibi akıl sağlığı profesyonelleri ve uzmanları dâhil sağlık bakımı profesyonelleri arasında etkili bir ortaklığı gerektirir. Kişi bir sağlık tesisinde bakılıyorsa, bir tesisten diğerine nakledilmesi sırasında (klinik bakım planları gibi) anahtar belge ve bilgilerin etkili bir şekilde nakledildiğinden emin olmak önemlidir.

DAHA FAZLA BİLGİ

Kaynak	Tanım	Yazar
<i>Advance Care Planning-Making your wishes known</i> internet sitesi şu adrestedir: http://www.health.nsw.gov.au/patients/acp/Pages/default.aspx	Önceden Bakım Planlaması hakkında NSW Sağlık yayınları ve diğer yararlı internet sitelerine bağlantılar	NSW Sağlık Bakanlığı
<i>Planning Ahead Tools</i> internet sitesi şu adrestedir: http://planningaheadtools.com.au/	Formlar ve örnek Önceden Bakım Yönergeleri dâhil Vasiyetnameler, Vekâletname, Sürekli Vasilik ve Önceden Bakım Planlaması	NSW Trustee and Guardian
The Way Ahead Directory şu adrestedir: www.wayahead.org.au	İnternet sitesi, tüm NSW'deki 4,200'den fazla akıl sağlığı ve esenlikle ilgili servis hakkında güncel bilgiler içerir.	NSW Akıl Sağlığı Derneği
Akıl hastalığıyla yaşayan kişilerin aileleri, bakıcıları ve arkadaşları için ARAFMI NSW: http://www.arafmi.org/	Bu internet sitesi, ailelere ve bakıcılara, bakıcı işlevlerini yerine getirmelerinde yardımcı olmak üzere destek, eğitim ve savunmanlık sağlar.	ARAFMI NSW – Mental Health Carers
BEING http://www.being.org.au/	Akıl sağlığı deneyimi yaşayanlar için destek	Being (Önceki NSW CAG)
<i>Capacity Toolkit</i> şu adreste mevcuttur: http://www.diversityservices.justice.nsw.gov.au/divserv/ds_capacity_tool.html	Araç Dosyası, yeteneğin anlamı ve farklı durumlarda karar verebilmek için yeteneğin nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin bilgi sağlar.	NSW Adalet Bakanlığı durumları.
<i>End of Life Decisions, the Law and Clinical Practice</i> internet sitesi şu adrestedir: http://healthlaw.planningaheadtools.com.au/decision-making-at-end-of-life/	Önceden Bakım Planlaması'nda ortaya çıkabilecek çeşitli hukuksal sorunlar hakkında sağlık profesyonelleri için kılavuz.	NSW Sağlık Bakanlığı

